

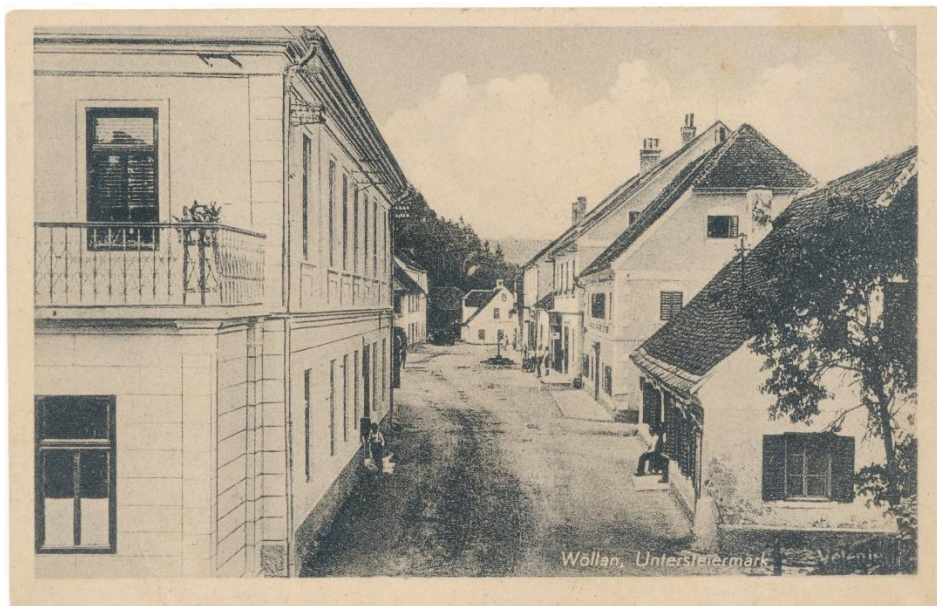
STARI TRG – NOVA ENERGIJA

Revitalizacija Starega Velenja

V okviru projekta **Šola odprte kohezije** smo se na **Gimnaziji ŠC Velenje** odločili raziskati revitalizacijo starotrškega jedra Starega Velenja. Naš cilj je bil ugotoviti, ali je obnova prispevala k večji obiskanosti in razvoju lokalnih dejavnosti. Verjamemo, da bo naše raziskovanje pripomoglo k boljšemu razumevanju pomena ohranjanja kulturne dediščine in njene vloge pri sodobnem razvoju mest.

Zgodovinski pomen Starega Velenja

»Staro Velenje sodi med **najstarejše dele današnjega mesta**, saj se v virih prvič omenja že leta 1264, ko se je razvijalo pod vznožjem mogočnega Velenjskega gradu,« je povedala **ga. Mateja Medved**, kustosinja v Muzeju Velenje. Kraj se je razvil kot trško in rokodelsko središče. Skozi stoletja je bil priča številnim spremembam – od fevdalne oblasti, ki je skrbela za upravljanje posesti, do industrializacije v 19. stol., ki je v Šaleško dolino prinesla rudarsko dejavnost.

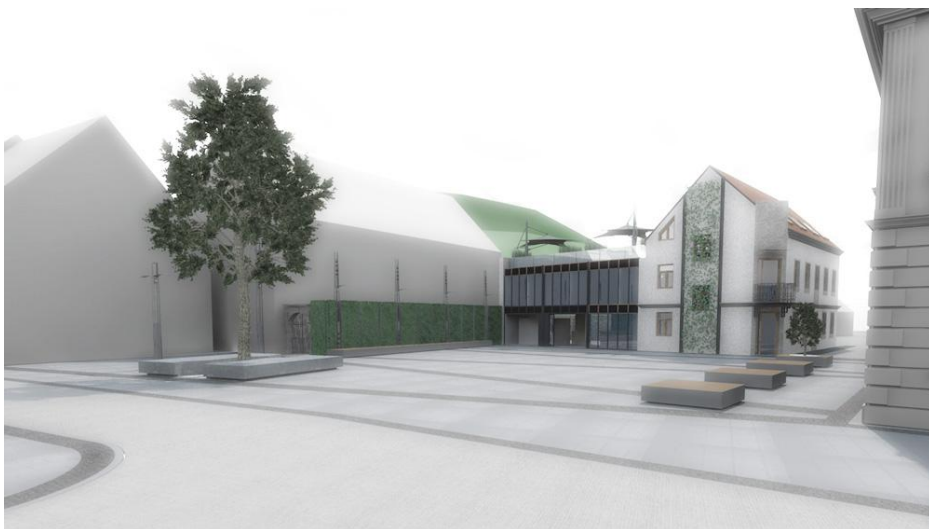
Stari trg ok. leta 1943 (Gradivo hrani Muzej Velenje)

Pravi preobrat v razvoju mesta je prineslo odkritje bogatih zalog lignita v dolini, kar je vodilo v gradnjo novega, sodobnega Velenja po drugi svetovni vojni. Upravno in gospodarsko središče se je postopoma preselilo, staro Velenje pa je ostalo kot zgodovinski spomenik mesta. Danes se ta predel znova prebuja in postaja pomemben kulturni in turistični prostor.

Kako je potekala revitalizacija?

»Prenova se je začela leta 2020, ko se je MO Velenje odločila, da oživi propadajoči stari del mesta. Priložnost za obnovo se je odprla z možnostjo pridobitve sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, kar je omogočilo izvedbo celovite revitalizacije,« je povedala **ga. Alenka Rednjak**, vodja Urada za premoženje in investicije na MO Velenje. Projekt se je izvajal v okviru Operativnega programa za

izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2020–2021. Realizirana vrednost projekta je znašala 2.811.676,69 EUR, nepovratna sredstva pa so predstavljala več kot polovico investicije. Evropska unija je sofinancirala 1.220.390,38 EUR, Republika Slovenija 305.097,59 EUR in MO Velenje je zagotovila 1.286.188,72 EUR.

Načrtovanje prenove. Dostopno na: <https://www.venljcan.si/arhiv/novinarski-konferenci-o-prenovi-starega-venlja/>. Pridobljeno: 6. 4. 2025.

Ga. Rednjak: »Prenova je potekala v sodelovanju z **Zavodom za varstvo kulturne dediščine**, ki je imel pomembno vlogo pri usmerjanju celotnega projekta. Pri obnovi so morali izvajalci upoštevati stroge konservatorske zahteve, hkrati pa so želeli prepletati zgodovinske elemente s sodobnimi arhitekturnimi rešitvami. Zavod za varstvo kulturne dediščine je podpiral koncept, pri katerem starejši elementi prevladujejo nad novejšimi, kar ohranja spomeniško vrednost območja.«

Staro Velenje med prenovo. Dostopno na: <https://www.zelenaslovenija.si/zeleno-omrezje/staro-venlje-dobiva-novo-podobo/>. Pridobljeno: 6. 4. 2025.

Obnovitvena dela so prinesla številne arhitekturne in infrastrukturne spremembe, med katerimi so najpomembnejše naslednje:

- preusmeritev prometa je omogočila nov trg brez motornega prometa;
- ureditev starega trga in tlakovanih ulic, ki dobijo zgodovinski videz in postanejo središče današnjega družabnega in kulturnega dogajanja;
- prenova starih hiš je ohranila značilno arhitekturo Starega Velenja;
- odstranitev dveh stavb, ki sta bili dotrajani in zato neprimerni za sanacijo;

- z odstranitvijo stavbe Stara pekarna, ki je s svojo maso in neprimerno umestitvijo precej degradirala celotno območje, je pridobljen večji odprt prostor, ki je urejen kot tlakovan trg in lahko sprejme okoli 500 obiskovalcev;
- izgradnja nove stavbe, v kateri je pet ateljejev, ustvarjalna delavnica, razstavišni prostor, skupni prostori za delo kreativcev, v pritličju manjši gostinski lokali. Pritličje prizidka je v skladu s smernicami Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije zastekljeno, kar obiskovalcem omogoča pogled na Velenjski grad in novo urejeni trg;
- prenova komunalne infrastrukture.

Ga. Rednjak nam je povedala, da imajo v načrtu še ustrezno ozelenitev, saj so na pomanjkanje zelenja opozorili tudi stanovalci in obiskovalci trga.

Prireditve oživljajo stari trg

Bistvo revitalizacija ni le vizualna prenova, ampak so želeli z njo tudi izboljšati pogoje za rast turističnega sektorja, dvigniti privlačnost mesta in regije ter izboljšati podporno okolje za nastanek novih podjetij in rast obstoječih ter spodbuditi razvoj malih srednjih podjetij. Na **Zavodu za turizem Šaleške doline** nam je njegova direktorica **ga. Alenka Kikec** povedala, da so se na tem prostoru organizirali dogodki že pred prenovo, se je pa število vseh dogodkov po prenovi močno povečalo. Med najbolj obiskane sodijo:

– **Martinovanje** – na njem lokalni vinarji in gostinci promovirajo in ponujajo svoja vina;

– **Dolga miza** – kulinarčna prireditev, na kateri lokalni ponudniki predstavijo svoje dobrote;

– **Miklavževanje** – praznični dogodek za družine, ki vključuje predstavo za otroke. V poletnih mesecih obiskovalce v Staro Velenje pritegnejo številni koncerti. Pregled nad dogajanjem na območju Starega Velenja ima Mladinski center Velenje, pri organizaciji dogodkov pa sodelujejo tudi Zavod za turizem Šaleške doline,

Dolga miza. Foto: Nik Jarh

Festival Velenje, lokalna društva, umetniki in podjetniki. Vse to prispeva k povezovanju skupnosti.

Po besedah ge. Kikec na Zavodu za turizem Šaleške doline že načrtujejo nov dogodek – **Gastronomsko piramido**, ki bo združeval kulinarčno tradicijo in sodobne gastronomske trende. Takšne pobude dokazujejo, da je revitalizacija Starega Velenja ta del mesta spremenila v živ prostor, ki se razvija in prilagaja sodobnim potrebam.

Vpliv prenove na lokalno skupnost

Prenova ni prinesla le več obiskovalcev, temveč tudi spodbudo za razvoj lokalne skupnosti. Med ključnimi pozitivnimi učinki lahko izpostavimo:

- gospodarski razvoj – nov gostinski lokal (kavarna z odlično ponudbo),
- razstavišni prostor,

- ateljeje za ustvarjalce,
- izboljšanje kakovosti bivanja,
- večjo prepoznavnost kulturne dediščine.

Eden najpomembnejših vidikov revitalizacije je tudi krepitev identitete kraja. Prebivalci Velenja so znova začeli doživljati Staro Velenje kot prostor za druženje in ustvarjanje.

Izzivi in prihodnost Starega Velenja

Po besedah ge. Rednjak iz MO Velenje kljub uspešni prenovi ostaja kar nekaj izzivov, saj bo potrebno nadaljnje vzdrževanje infrastrukture, da se ohrani kakovost obnovljenih površin. Poskrbeti bodo morali tudi za **ozelenitev** trga.

Pomembno bo zagotoviti dolgoročno vizijo razvoja, ki bo staro Velenje še naprej ohranjala kot privlačno točko za domačine in turiste. Zaradi vsega naštetega bo verjetno potrebno obiskovalcem ponuditi dodatne prireditve, ki bi še bolj poudarile zgodovinsko vrednost prostora.

Prenovljeno Staro Velenje. Foto: Goran Semečnik

Revitalizacija Starega Velenja je dokaz, da je mogoče združiti preteklost in prihodnost ter ustvariti prostor, ki ni le zgodovinski spomenik, temveč živahen del mesta. Ohranjanje kulturne dediščine v Starem Velenju je naložba, ki bogati mesto Velenje. Pri tem je pomembno vlogo odigrala tudi Evropska unija, ki skozi različne sklade zagotavlja finančno podporo za ohranjanje in obnovo kulturne dediščine. Prav sredstva EU so omogočila tudi to prenovo, kar dokazuje, da lahko sodelovanje na evropski ravni prispeva k lokalnemu razvoju in izboljša kakovost življenja v mestih, kot je Velenje.